

אומר: אין אדם טורח להרים אבן להבריא עוף, לפי שמסתפק בגערה. לכן שיעור צרור או אבן הוא **פְּדֵי לְזֶרֶק בְּבִהְמָה** ולהבריחה:

משנה ז

המוציא **חֶרֶס** - שיעורו **פְּדֵי לְתַנּוּ בֵּין פְּצִים לְחֶבְרוֹ** - כשמסדרים עמודים או קורות זה על זה או זה בצד זה, אם יש חלל בין אחד לחברו מניח בחלל חרס כדי שלא יתעקמו, **דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אָמַר:** שיעורו **פְּדֵי לְחֶתּוֹת בּוֹ אֶת הָאֵוֶר** - לקחת בו גחלים בווערות ממקום למקום. **רַבִּי יוֹסֵי אָמַר:** שיעורו **פְּדֵי לְקַבֵּל בּוֹ רְבִיעִית** הלוג מים⁹⁸.

אָמַר רַבִּי מֵאִיר: אָף עַל פִּי שְׂאִין רְאִיָּה לְדָבָר שֶׁהָחַרַס מִשְׁמַשׁ לַחֲתִיית גַּחְלִים מֵהָאֵוֶר, יֵשׁ זֶכֶר לְדָבָר, שְׁנַאֲמַר (ישעיה ל, יד): **"וְלֹא יִמָּצֵא בְּמִכְתָּתוֹ - בְּשִׁבְרֵי חֶרֶשׁ לְחֶתּוֹת אִישׁ מְנַקֵּד"** מכאן שהשתמשו בחרס לחיתוי האש, ולכן חייבים על הוצאתו בשיעור זה.

אָמַר לּוֹ רַבִּי יוֹסֵי: מַשֶּׁם רְאִיָּה? הרי הפסוק מסיים שם: **"וְלַחֲשֹׁף מִיָּם מְנַבֵּא"** - הרי ששיעור של חרס הוא כדי לקבל בו מעט מים:

פרק תשיעי

הלכות שונות הנלמדות בדרשת "מנין"

משנה א

אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: מְנַיִן⁹⁹ לְעִבּוּדָה זָרָה שְׁמֻטְמָאָה בְּמִשְׂאָ - שהנושא אותה, אף על פי שאינו נוגע בה, הרי הוא טמא **בְּנִדָּה** - כדין נידה? **שְׁנַאֲמַר** בעניין

ביאורים והרחבות

98. רבי יוסי מחמיר לחייב אפילו בשיעור קטן יותר, שהרי כדי לחתות אש צריך שיעור גדול יותר כדי שלא יכווה. אמנם, לכאורה יש צד שרבי יוסי מיקל מרבי מאיר, בכך שלרבי יוסי צריך חרס עם בית קיבול למים, מה שאין כן לרבי מאיר, שאין צריך בית קיבול לחתיית גחלת (תפארת ישראל).

99. **הקדמה:** ארבע המשניות הראשונות פותחות בשאלה "מנין", המביאות ראייה מן הפסוקים בדרך של אסמכתא. **רש"י** פירש הטעם שהובאו משניות אלו כאן, משום דבעי למיתני (במשנה

עבודה זרה (ישעיה ל, כב): **"תִּזְרַם** - תרחיק ממך את העבודה זרה (לשון זרות) **כְּמוֹ שְׂמֵרַחֲיָקִים דָּוָה** - נדה, **צֵא תֹאמַר לוֹ**, **מִה נְדָה מְטֻמְאַה בְּמִשְׁאֵי, אִף עֲבוּדָה זָרָה מְטֻמְאַה בְּמִשְׁאֵי:**

משנה ב

מִנֵּין לְסַפִּינָה שֶׁהִיא טְהוֹרָה - שאינה מקבלת טומאה? **שְׁנַאמֵר** (משלי ל, יט): **"דִּרְךְ אֲנִיָּה בְּלֵב יָם"** ודבר ידוע הוא שאינה היא בלב ים, אלא בא ללמדנו שאינה הרי היא כים, מה ים אינו מקבל טומאה אף אניה אינה מקבלת טומאה¹⁰⁰.

מִנֵּין לְעֲרוּגָה שֶׁהִיא שְׂשֵׁה עַל שְׂשֵׁה טְפָחִים - שטח של 48 ס"מ על 48 ס"מ (8 ס"מ = טפח). **שְׁזוּרְעִין בְּתוֹכָהּ חֲמֻשָּׁה מִינֵי זְרַעוֹנִין של ירקות, אַרְבַּע מִינֵי זְרַעוֹנִין בְּאַרְבַּע רוּחוֹת הָעֲרוּגָה** - כל מין זורע בצד אחר ברוחב טפח, חוץ

ר' עובדיה מברטנורא דבעי למתניא מנין שמרחיצין את המילה וכו' תנא להנך מנין דדמו לה: מטמאה במשא. הנושא אותה יכבס בגדיו ואפילו לא נגע בה, כגון שהיתה בקופה וכיוצא בה. ואפילו רבנן עליה דרבי עקיבא ואמרי אינו מטמא אלא במגע כשרץ. והלכה כחכמים: תזרם כמו (אשה) דוה. כלומר יהי בעיניך כזרים, כמו דוה, כאשה נדה, כדכתיב (ויקרא ט"ו) והדוה בנדתה, ובעבודה זרה משתעי קרא: **ב שהיא טהורה**, שאינה מקבלת טומאה: **בלב ים**. ופשיטא דאניה בלב ים היא, אלא לאשמועינן דספינה הרי היא כים, מה ים טהור אף ספינה טהורה, ואפילו היא של חרס ואפילו טעונה ביבשה

והורידוה לים: שזורעים בה חמשה זרעונים. ויש בה כדי להפריש ביניהן הפרש הראוי ולא הוי ערבוב: ארבעה בארבע רוחות הערוגה. ממלא את כל הרוח עד סמוך לקרן ובאמצע אינו זורע אלא גרעין אחד כדי שיהיה הגרעין שבאמצע רחוק ג' טפחים מן הזרוע שבכל רוח, דשיעור יניקת כל זרע טפח ומחצה, ואף על פי שאצל הקרנות שברוחות הזרעים קרובים זה לזה ואין ביניהם הרחקה ג' טפחים ויונקין זה מזה, אין כאן בית מיחוש דאכלאים בלבד כפידי קרא דלא ליהוי ערבוב, וליניקה לא חיישינן, כדתנן היה גדר בינתים זה סומך לגדר מכאן וזה סומך לגדר מכאן,

ביאורים והרחבות

ג) "מנין שמרחיצין את הקטן" הקשורה לדיני שבת, כלל את אלה דדומין לה. **ותוספות** פירשו הטעם, משום שסיים בפרק הקודם קראי דאסמכתא גבי חרס, נקט הני קראי דאסמכתא, ועוד, שהפסוק "תזרם כמו דוה" סמוך הוא לפסוק "לא ימצא במכתתו חרש", הנזכר במשנה הקודמת.

100. בגמרא (פג, ב) מובאת דעת חנניה שלומד טהרת ספינה משק, מה שק מיטלטל מלא וריקן, אף כל מיטלטל מלא וריקן, לאפוקי ספינה, דאינה מיטלטלת מלא וריקן. מבררת הגמרא מאי בינייהו? איכא בינייהו ספינה של חרס: מאן דאמר אניה בלב ים - הא נמי בלב ים היא וטהורה. ואילו לדעת חנניה שלומד מההיקש לשק, דוקא אם עשויה מהחומרים המוקשים לשק כעץ וכדו' תלוי הדבר, שאם מיטלטלת מלא וריקן - נטמאת, אחרת - טהורה, אבל ספינה של חרס, אף על גב דאינה מיטלטלת מלא וריקן (תקבל טומאה). אי נמי ספינת הירדן (איכא בינייהו), למאן דאמר אניה בלב ים היא - הא נמי אניה בלב ים היא (וטהורה), למאן דאמר מיטלטלת מלא וריקן - הא נמי מיטלטלת מלא וריקן (וטמאה). דאמר רבי חנינא בן עקיבא: מפני מה אמרו ספינת הירדן טמאה? מפני שטוענים אותה ביבשה ומורידין אותה למים.

ר' עובדיה מברטנורא

ואף על גב דינקי מתתאי, וכאן יש היכר גדול שרוח זו זרועה צפון ודרום, ורוח זו זרועה מזרח ומערב, אבל בין זרע האמצעי לזרעוני הרוחות אין היכר, ואי מקרבי הוי עירבוב, הילכך צריך הרחק כדי יניקה: שנאמר כי כארץ תוציא צמחה. תוציא חד, צמחה חד, זרועיה תרי, תצמיח חד, הרי חמשה. וששה טפחים ליכא למילף מקרא, אלא קים להו לרבנן דה' זרעונים בששה טפחים לא ינקי הרוחות מן האמצעי, ולא האמצעי מן הרוחות, דשעור יניקת כל זרע טפח ומחצה, הילכך כי רמיז לקרא חמשה זרעונים בערוגה בת ששה טפחים קאמר. ובמסכת כלאים פירשתי הלכות ערוגה ופרטותיה ודקדוקיה וכאן קצרתי: ג שהיא טמאה. דיום השלישי אכתי לא מסרחא שכבת זרע וראויה לקלוט ולהיות ולד נוצר ממנה, וקרינן בה שכבת זרע הראוי להזריע: לשלשת ימים.

מהזוויות, שיש להניח בכל זווית טפח על טפח פנוי, ואחד באמצע הערוגה, במרחק של שלושה טפחים משאר הזרעונים, ואין בזה איסור כלאיים? שנאמר: "כי בארץ תוציא (1) צמחה (2), וכגנה זרועיה (3, 4) תצמיח (5)" הרי כאן חמישה זרעונים, ומדייקין זרעה לא נאמר אלא זרועיה בלשון רבים, ומיעוט רבים שניים:

משנה ג

מנין לפולטת שכבת זרע ביום השלישי לשימושה שהיא טמאה כלומר, כל עוד לא עברו שלושה ימים מהתשמיש ופלטה - טמאה כדין הנוגעת בשכבת זרע? שנאמר (שמות יט, טו): "היו נכונים לשלשת ימים" מכאן שבמשך שלושת הימים הראשונים לשימושה היא טמאה¹⁰¹.

מנין שמרחיצין את המילה - מה המקור להיות לחמם מים ולרחוץ את התינוק הנימול ביום השלישי למילתו, שחל להיות בשבת? שנאמר באנשי שכם שמלו (בראשית לד, כה): "ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים" מכאן שהיום השלישי הוא יום מסוכן לנימול¹⁰².

ביאורים והרחבות

101. פירוש: אשה ששימשה עם בעלה ופלטה שכבת זרע, כל זמן שהזרע ראוי להיקלט ולהיות עובר נוצר ממנו, האשה טמאה בפליטתו. משנתנו מלמדת שבמשך שלשת הימים הראשונים לאחר ששימשה עם בעלה, כל פליטת זרע מטמאה אותה, אבל אם תפלוט לאחר שלושה ימים הרי הזרע נפסד ואינו ראוי עוד להיקלט ואינה טמאה.

102. נחלקו הפוסקים האם מרחיצים דוקא ביום השלישי למילה שהכאבים מתגברים בו ביותר, אבל לא בשני הימים הראשונים, או שכוונת המשנה שאפילו ביום השלישי למילתו מרחיצים אותו, וכל שכן בשני הימים הראשונים.